

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Kfv.V.35.129/2012/5.szám

A Kúria a dr. Nagy Gábor jogtanácsos által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek a dr. Bajusz Dániel és dr. Juhász Tímea jogtanácsosok által képviselt Nemzeti Adó- és Vámhivatal Kiemelt Adó és Vám Főigazgatósága (alperes címe) alperes ellen adóügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2011. december 7. napján kelt 12.K.31.564/2011/7. számú ítélete ellen a felperes által 8. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a Fővárosi Bíróság 12.K.31.564/2011/7. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 50.000 (ötvenezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy külön felhívásra fizessen meg az államnak 431.900 (négy százharmincegyezer-kilencszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a családi gazdálkodók és más mezőgazdasági kis- és középüzemek kedvezmények hitelezéséhez kapcsolódó kamattámogatásról és állami kezességvállalásról szóló 317/2001.(XII.29.) Kormányrendeletre (a továbbiakban: Kormr.) és az 52/2008. (III.14.) Kormányrendeletre alapítottan állami készfizető kezesség beváltását kezdeményezte a közte és B. I. között 2002. július 2-án megkötött hitelszerződés alapján biztosított 15.000.000 Ft összegű hitellel kapcsolatban. A felperes az adóhatósághoz benyújtott kérelmében a fennálló tőketartozás összegét 14.997.577 Ft-ban, kezesség beváltási igényét pedig 8.998.546 Ft-ban jelölte meg, és úgy nyilatkozott, hogy az adós a hitelt a hitelszerződésben rögzített célnak megfelelően használta fel, a biztosítékokból nem történt megtérülés, az adóssal nem kötött óvadéki szerződést.

Az adóhatóság az állami garancia beváltásához kapcsolóan ellenőrzést végzett. A revízió eredményeként hozott elsőfokú határozatban a felperes kérelmét elutasította.

A felperes fellebbezése alapján eljár alperes a 2011. február 8. napján kelt ... számú határozatában az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Érdemi döntését a a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 78.§ (1) és (4) bekezdéseiben, az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 117.§-ában, a Kormr. 2.§ (1) és (2) bekezdéseiben, 7.§ (1), (2) és (5) bekezdéseiben, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 26 § (1) és (6) bekezdéseiben, a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 272-276.§-aiban, a kintlevőségek, befektetések, mérlegen kívüli tételek és a fedezetek minősítésének és értékesítésének szempontjairól szóló 14/2001.(III.9.) PM rendelet (a továbbiakban: PMr.) 8.§ (1) bekezdésében, (3) bekezdés c) pontjában, 9.§ (1) bekezdésében, 10.§ (1) és (2) bekezdéseiben, 11.§ (1) bekezdés e) pontjában, 12.§ (5) bekezdésében, 14.§ (1) bekezdés e) pontjában foglaltakra alapította. Határozatának megállapítása szerint a felperes a hitelezési eljárás során nem járt el kellő gondossággal, mulasztásokat követett el. A hitelkérelemben szereplő ellentmondások ellenére folyósította a kölcsönt, forgóeszközhitelt adott tenyészállat beszerzésére, amely tárgyi eszköznek minősül, és a döntés előkészítés során nem végzett szöveges elemzést, üzleti tervértékelést. Ha ezt megteszi észlelte volna, hogy a bemutatott üzleti terv hibás, hiányos, a jövedelem kimutatás nem számol a tárgyi eszközök értékcsökkenésével, nem tér ki a döntéshez szükséges reálfolyamatokra, a támogatott hitelcél megvalósulása nem látható és a hitelkérelem olyan hitelcélra irányul, amelyre nincs jogszabályi lehetőség. Egyszerűsített hitelbírálati rendet alkalmazott és a szokásos hitelkihelyezéshez képest kevésbé körültekintően járt el, ugyanez vonatkozik a hitel utógondozására is. A felperes nem ellenőrizte a hitel cél szerinti felhasználását, mindössze hat év után tartott helyszíni szemlét, adósminősítést sem készített. Az adós adóbevallásait csak részben követelte meg, nem tette meg a szükséges intézkedéseket annak ellenére, hogy az adós 2003-2004. években veszteségesen gazdálkodott, 2005 évtől 2010-ig mezőgazdasági tevékenységből nem is származott jövedelme. A Kormr.-nek nem az a célja, hogy a bank fedezeti alapon nyújtson hiteleket, és életképtelen vállalkozásokat segítsen finanszírozni hosszú időn át, amely alatt a bank a kihelyezett tőke kamatait beszedi és az állami garancia beváltása után az adós által fedezetként felajánlott ingatlanokat elárverezve, az adóst megfosztja a tevékenységének alapjaitól. A Kormr. célja a működő családi gazdaságok megsegítése, amely konstrukcióban a felperesnek olyan

körültekintéssel és szakmai gondossággal kellett volna eljárnia, mintha a hitelezés kockázatát teljes egészében maga viselné, de ennek nem tett eleget, a rá vonatkozó jogszabályban, belső szabályzatokban írtakat nem tartotta be, mulasztásai „külön-külön nem, de összességükben ok-okozati összefüggésükben megalapozták az állami kezesség beváltás elutasítását”, ezért az elsőfokú adóhatóság határozata jogszerű.

A felperes keresetében elsődlegesen a hatósági határozatok javára történő megváltoztatását, másodlagosan az adóhatósági határozatok hatályon kívül helyezését és az elsőfokú adóhatóság új eljárásra kötelezését kérte, a beváltás iránti kérelmét 7.198.546 Ft-ra szállította le.

Az alperes ellenkérelmében a felperes keresetének elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletében a felperes keresetét elutasította. Jogi álláspontja a következő volt:

A Kormr. alapján felvett hitelhez kapcsolódó állami készfizető kezesség - a Ptk.-ban szabályozottakkal ellentétben - nem vállalás alapján, hanem jogszabály erejénél fogva jön létre. Az ezzel kapcsolatos jogviszony közigazgatási jogviszony, és az állami kezességvállalás nyújtotta biztonság nem adhat okot arra, hogy a hitelintézet kevésbé körültekintő hitelezési tevékenységet folytasson, mellőzze a szokásos és kötelező szakmai gondosságot. A felperes egyszerűsített hitelbírálati rend szerinti eljárása az állami garanciával nem érintett ügyek tekintetében nem kifogásolható, de az egyforma gondosság nem jelenti egyidejűleg azt is, hogy a felperes a kellő, jogszabályok által megkövetelt körültekintést tanúsította volna. Az engedékeny hitelezési gyakorlat nem vezethet oda, hogy ennek ódiumát mindkét fél által elismerten magas kockázatú, állami garanciával biztosított hitelek esetében az államra hárítsa, a kezes a számára nagyobb biztonságot jelentő szigorúbb jogszabályi rendelkezések alkalmazásától már ez okból sem térhet el. A felek közötti jogviszony közjogi jellegére tekintettel és felhatalmazás hiányában a felperes nem térhetett volna el a Hpt. szerinti feltételek vizsgálatától. Az alperes helytállóan hivatkozott a hitelkérelem és hitelszerződés tartalma közötti ellentmondásokra, továbbá arra, hogy forgóeszközhitel tenyészállat beszerzésre nem nyújtható. A hitel cél szerinti felhasználását a felperesnek kellett volna bizonyítania. A felperes azonban elmulasztotta a számlák bekérését, annak ellenére, hogy erre a Hpt. 78.§ (4) bekezdése is kötelezi, és a kölcsön céltól eltérő felhasználása súlyos szerződésszegésnek minősül. A felperesnek meg kellett volna követelnie a rulirozás tényleges

megvalósulását a Kormr. 2.§ (1) bekezdés c) pontja és (2) bekezdése szerinti szabályozásra figyelemmel. A felperes nem kellően gondos magatartását támasztja alá az ellenőrzés és helyszíni szemlék hiánya is. Az alperes jogszerűen utasította el a felperes kezesség beváltására vonatkozó igényét, mert a felperes eljárása a hitel kihelyezésekor és annak utógondozása során sem felelt meg a közjogi jogi rendelkezéseknek.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, kérte hatályon kívül helyezését, kereseti kérelmének helyt adó döntés meghozatalát. Azzal érvelt, hogy a jogerős ítélet „érdemben nem felel meg a jogszabályi előírásoknak, a helyesen kiválasztott jogszabály téves értelmezésén alapul, részben megalapozatlan és iratellenes, nyilvánvalóan téves, okszerűtlen, a logika szabályaival ellentétes ténybeli következtetéseket rögzít”. Megsértett jogszabályként hivatkozott az Art.97.§ (6) bekezdésére, 117.§-ára, a Hpt. 77.§ (1) bekezdésére, 78.§ (1) bekezdésére, a Ptk. 273.§ (2) bekezdésére, 276.§-ára. Kifejtette, hogy a perben a bizonyítás a Pp. 164.§ alapján nem őt, hanem az alperest terhelte volna, az alperes azonban nem bizonyította a hitel céltól eltérő felhasználását. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság elutasította a „döntéshozók tanúkenti meghallgatását”. Előadása szerint a rá vonatkozó jogszabályoknak megfelelő magatartást tanúsított, kellő szakmai gondossággal járt el, nem követett el olyan mulasztást, amely alapot adhatott volna beváltás iránti kérelmét elutasító határozat meghozatalára.

Az alperes ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Kúria és jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság is már több határozatában rámutatott arra, a perbelivel egyező illetve ehhez hasonló hitelekhez kapcsoló állami készfizető kezesség - a számos közjogi elem: pl.: a hitel célja, tárgya, tartalma, az állami készfizető kezességvállalás, állami kamattámogatás, adóhatósági ellenőrzési jogosultság miatt - nem azonos a polgári jog által szabályozott készfizető kezességgel. Téves az a felperesi érvelés, mely szerint az ügy eldöntésére irányadó „legközelebbi adekvát jogszabály” a Ptk., hiszen kezességvállalás jelen ügyben jogszabályon, a Kormr-en alapul. Az állam továbbá csakis és kizárólag a jogszabályokban - jelen ügyben Kormr-ben - szabályozott, állam által támogatni kívánt célnak és az erre vonatkozó szabályozásnak megfelelő hitelhez biztosítja a készfizető kezességet, ezért nincs az államnak helytállási kötelezettsége

akkor, ha a hitelezett, vagy a hitel támogatni kívánt jellege már a kihelyezéskor sem áll fenn, avagy időközben megszűnik. Ettől eltérő álláspont elfogadása esetén értelmét vesztené a Kormr-be foglalt garantált, azaz államilag támogatott hitel és a bank által saját üzleti kockázatra, piaci feltételek mellett nyújtott hitel közötti megkülönböztetés és szabályozás (EBH2004.1074., Kfv. I.35.464/2007/6., Kfv.V.35.129/2008/8., Kfv.V. 35.217/2008/4. Kfv.I. 35.130/2008/9., Kfv.V. 35.672/2011/11.)

A Kormr. 7.§ (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy az „e rendelet alapján felvett hitelhez kapcsolódó állami kezességvállalásban részesül a családi vállalkozó”. A Kormr. 2.§ (1) bekezdés c) pontja pedig kimondja azt is, hogy az a családi gazdálkodó, aki „a gazdálkodáshoz szükséges forgóeszközök beszerzéséhez, rulírozó jellegű hitelt vesz igénybe, a hiteldíj után állami kamattámogatás”-t kap. Az előzőekben ismertetett szabályozásból következően az állami kezességvállalás csak a Kormr. szerinti szabályozásnak megfelelő hitelhez kapcsolódik, tehát gazdálkodáshoz szükséges forgóeszközök beszerzéséhez nyújtott, és igazoltan arra felhasznált rulírozó jellegű hitelhez.

A Hpt. 78.§ (1) bekezdése előírja a hitelintézetnek, hogy a „döntés előtt meg kell győződnie a szükséges fedezetek, illetőleg biztosítékok meglétéről, valós értékéről és érvényesíthetőségéről. A döntés alapjául szolgáló iratokat az ügyletre vonatkozó szerződéshez...” kell csatolnia. A Hpt. 78.§ (4) bekezdése pedig rögzíti azt is, hogy a hitelintézetnek a kockázatvállalást tartalmazó szerződés tartama alatt rendszeresen figyelemmel kell kísérnie, és dokumentálnia kell a szerződésben foglalt feltételek megvalósulását, beleértve az ügyfél pénzügyi, gazdasági helyzetének alakulását és az (1) bekezdésben foglaltakat. Ezek a rendelkezések nyilvánvalóan keretszabályok, amelyek a hitelintézettől elvárható körülmekintő, gondos a szakmai szabályoknak megfelelő eljárást fogalmaznak meg, értelemszerűen a konkrét egyedi ügyekre vonatkozó sajátosságok, részletszabályok felsorolása nélkül, amelyek a hitelek célja, jellege, tárgya, az adós személye... stb. miatt nyilvánvalóan nem lehetnek azonosak minden ügyben. Minden ügyben elvárás azonban a Hpt. 78.§-ában megfogalmazott körülmekintő és a szakmai gondosságnak megfelelő magatartás tanúsítása, a jogszabályokban és az ezen alapuló belső szabályzatokban foglaltak betartása tekintettel arra is, hogy az állam, mint készfizető kezes a hitel kihelyezése és időtartama alatt nem rendelkezik jogosultságokkal, csak a beváltás iránti kérelem elbírálására során, tehát utólag vizsgálhatja a garancia beváltás jogszabályi feltételeinek teljesülését. Ez utóbbi vizsgálat pedig - a felperes érvelésével ellentétben - nem nemcsak a formai, azaz az eljárási jogszabályok vizsgálatára terjedhet ki, hanem az előzőekben részletezettek miatt a Korm.r és a Hpt. szerinti anyagi jogi

jogszabályi feltételek ellenőrzésére is.(Art. 117.§)

Az Art. 117.§ értelmében az adóhatóság jogosult annak vizsgálatára, hogy teljesültek-e „a garanciabeváltás (kezesség) jogszabályban előírt feltételei”. Ha pedig a „hitelintézet eljárása a feltételeknek nem felel meg, az adóhatóság az állami garancia (kezesség) beváltása iránti kérelmet elutasítja”. E törvényi szabályozásból következően az adóhatóság által elrendelt ellenőrzés célja nem a hitelintézet által el nem végzett tevékenység pótlása. A perben vitatott közjogi jogviszonyban az adóhatóság – ahogyan erre korábban a Kúria utalt – csak utólag ismeri meg a hitelezési folyamatot. A jelen esetben nem hivatalból, hanem kérelemre induló eljárásban pedig a beváltás feltételeinek igazolása a kérelmezőt, a felperest terhelte, aki ezzel tisztában is volt, mert e körben nyilatkozatot tett. A közigazgatási és a peres eljárás során azonban – ahogyan ezt az alperes és az első fokú bíróság is megállapította – semmivel nem tudta alátámasztani az állami készfizető kezességvállalással érintett hitel cél szerinti kihelyezését, hiszen nem rulírozó hitelt folyósított, tárgyi eszközvásárlásra is hitelt adott, nem ellenőrizte a felhasználást, számlákat nem kért be, nem monitorozta az adóst. Akkor, amikor a felperes arra hivatkozik, hogy ezeknek az alperesi határozatban és jogerős ítéletben terhére rótt mulasztásoknak nincs ügydöntő jelentősége nem kevesebbet állít, mint azt, hogy minden gondos hitelezésre vonatkozó szabályt megszeghet, mert számára a megtérülés az állami kezességvállalás folytán biztosított. „Az állami kezességvállalás nyújtotta biztonság nem szolgáltatathat alapot a hitelintézetnek kevésbé körültekintő hitelezési tevékenységhez, a pénzügyintézetre vonatkozó ... szabályok be nem tartásához.” (Kfv.I.35.032/2006/5.) Az Art 117.§-a szerinti jogintézmény célja, hogy körültekintő és gondos eljárásra kényszerítse a hitelintézeteket, hogy mindent megtegyenek annak érdekében, hogy az adósok a gondosan előkészített hitelszerződések alapján vállalásaikat megfelelően teljesítsék, és ne kerüljön sor a jogszabályi feltételek megszegése miatt az állami kezesség beváltására.(KGD2008.220) Ha a jogszabályokban előírtaknak nem megfelelő magatartás, továbbá az alperesi határozatban és jogerős ítéletben hiánytalanul, iratszerűen, okszerű mérlegeléssel megállapított tényállás esetén sem lenne megtagadható a kezesség beváltása, akkor az Art. 117.§-a szerinti jogintézmény nem tudná betölteni a törvényi cél szerinti rendeltetését. (Kfv.I. 35.139/2007.)

A Kormr., a Hpt., valamint az Art. értelmében tehát előírás, hogy az adós csak jogszabály szerinti célra kapjon kölcsönt, és csak olyan adós kaphat kölcsönt állami készfizető kezesség biztosítása mellett, akiről az állítható meg a hitelkihelyezést megelőző eljárás alapján, hogy azt vissza fogja fizetni, illetve a hitelt a

hitelezési célra használja fel. A rendelkezésre álló adatok alapján egyértelműen az állapítható meg, hogy a felperes eljárása már a hitel kihelyezésekor, és később sem felelt meg a jogszabályi rendelkezéseknek, ezért beváltás iránti kérelme megalapozottan és jogszerűen került elutasításra.

Téves tehát az a felperesi érvelés, mely szerint jelen ügyben a hitel kihelyezésekor minden rá vonatkozó szabályt betartott, és csak az utógondozás során követett el - ügy érdemi eldöntésére ki nem ható, beváltás iránti kérelmének elutasítására alapot nem adó - mulasztást. A jogerős ítélet - a felperes érvelésével ellentétben - megfelel a Pp. 205.§ (1) bekezdésében, 221.§ (1) bekezdésében foglaltaknak, az abban megállapított tényállás, ténybeli és jogkövetkeztetések jogszerűek. Az első fokú bíróság nem sértett jogszabályt a tanúbizonyítás mellőzésével sem. Utal e körben a Kúria arra, hogy a felperesnek a rá vonatkozó, előzőekben nevesített jogszabályi rendelkezések, a PMr., és az ezeken alapuló belső szabályzatai értelmében a hitel kihelyezésével és utógondozásával kapcsolatban dokumentálási kötelezettsége volt, ennél fogva és az időmúlásra (10 év) figyelemmel tanúvallomások nem alkalmasak az okiratok hiányának pótlására, tartalmának kiegészítésére.

A Kúria - a kifejtettekre figyelemmel - azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelem által vitatott körben nem sért jogszabályt, ezért azt a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A pervesztes felperes a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján köteles a felülvizsgálati perköltség megfizetésére.

A felülvizsgálati eljárási illetékre vonatkozó ítéleti rendelkezés az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50.§ (1) bekezdésében, és a 6/1986.(VI.26.) IM. rendelet 13.§ (2) bekezdésében foglaltakon alapul.

Budapest, 2013. március 7.

Dr. Lomnici Zoltán sk. a tanács elnöke, Dr. Kárpáti Magdolna sk. előadó bíró, Dr. Kurucz Krisztina sk. bíró